

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto valtiovarainministeriölle hallituksen esityksen luonnoksesta sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaksi lainsäädännöksi

Sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevan esitysluonnoksen perusteella saa käsityksen asian taustasta, tavoitteista ja nykytilasta. Olennaiset vaikutuslajit on pääosin tunnistettu, mutta esitysluonnoksessa on paikoin vaikea hahmottaa muutoksen olennaisia vaikutuksia. Yhteiskunnallisia ja taloudellisia vaikutuksia tulee täydentää.

Esitysluonnoksen keskeisimmät puutteet ja kehittämiskohteet

- Esityksessä tulee kuvata, millaisia vaikutuksia esimerkiksi oikeusturvaan on sillä, jos sujuvasti sähköistä asiointia käyttävä henkilö sairastuu tai vammautuu siten, että henkilö ei jatkossa ole toimintakykyinen käyttämään vahvaa tunnistautumista ja sähköisiä asiointipalveluja. Lisäksi mitä vaikutuksia ehdotuksella on esimerkiksi vankeusrangaistusta suorittavalle henkilölle, jonka pääsyä älylaitteille on voitu rajoittaa?
- Esityksen yhdenvertaisuusvaikutuksia tulee tarkentaa ottaen huomioon saavutettavuusvaikutukset. Mitä riskejä ehdotukseen liittyy erilaisten ihmisten kannalta, jos esimerkiksi sähköisen tiedoksiannon peruuttaminen ei onnistukaan tai henkilö ei ymmärrä Suomi.fi-tunnistustapahtuman laajempia vaikutuksia? Esimerkiksi ikääntyneiden asemaa tulee tarkastella esityksessä tarkemmin.
- Esityksessä tulee tarkentaa, miten esityksestä aiheutuva 40 miljoonan euron säästö vuodessa on arvoitu ja mistä tarkalleen säästö koostuisi. Lisäksi taloudelliset vaikutukset on hyvä esittää kootusti esimerkiksi taulukossa. Tämä auttaisi lukijaa hahmottamaan paremmin vaikutusten mittaluokkaa.

1. Hallituksen esitysluonnoksen keskeinen sisältö

Tässä esitettävä kuvaus on suora lainaus esitysluonnoksen "esityksen pääasiallinen sisältö" -jaksosta:

”Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annettua lakia, sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia, digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annettua lakia sekä eräitä oikeusministeriön hallinnonalan lakeja.

Esityksen tavoitteena on, että viranomaisen tiedoksiannot lähetettäisiin ensisijaisesti sähköisesti niille hallinnon asiakkaille, joille se on mahdollista. Esityksellä tavoitellaan kansalaisten sujuvampaa ja paikkariippumatonta asiointia ja lisäksi tehokkaampia viranomaismenettelyitä ja parempaa tuottavuutta.

Lakiin hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista lisättäisiin säännökset viranomaisaloitteisesta viestinvälityspalvelutilin avaamisesta Suomi.fi-tunnistusta käyttäville luonnollisille henkilöille. Lisäksi lakiin lisättäisiin tarkentavat säännökset viestinvälityspalvelun hyödyntämiseen liittyen. Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia muutettaisiin siten, että sähköinen tiedoksianto viestinvälityspalveluun olisi mahdollinen ilman tiedoksiannon vastaanottajan erillistä suostumusta. Lain soveltamisalaa muutettaisiin esitutkinnan ja poliisitutkinnan osalta. Lisäksi lakiin lisättäisiin sähköisestä tiedoksiannosta lähetettävää ilmoitusta koskevaa sääntelyä sekä muutettaisiin sähköisesti toimitettavan asiakirjan määräaika koskevaa sääntelyä. Digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain soveltamisala laajennettaisiin koskemaan myös poliisitutkintaa ja esitutkintaa. Lisäksi muutettaisiin oikeushallinnon viranomaisia ja tuomioistuimia koskevaa sääntelyä.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisesti esitys edistää Suomen siirtymistä asteittain digitaalisten palveluiden ensisijaisuuteen viranomaisasiointikanavana. Ensisijaisesti sähköisten viranomaistiedoksiantojen edistäminen olisi myös osa hallitusohjelmaan sisältyvän valtionhallinnon tuottavuusohjelman toimeenpanoa. Muutoksella saavutettaisiin säästöjä ja tehostettaisiin viranomaismenettelyitä.”

2. Arvio hallituksen esitysluonnoksesta ja vaikutusarvioinneista

2.1 Yleiset huomiot

Arviointineuvosto katsoo, että asian taustasta, tavoitteista ja esityksen valmistelusta saa riittävän käsityksen. Myönteistä on se, että asian valmistelussa on järjestetty erillisiä kuulemistilaisuuksia sekä lausuntopalautetta on käsitelty kattavasti.

Arviointineuvosto katsoo, että esityksessä tulee kuvata nykytilaa myös hallinnon asiakkaan näkökulmasta. Esityksessä olisi esimerkiksi hyvä kuvata suuntaa antavasti, kuinka moni henkilö ei tosiasiallisesti pysty käyttämään sähköistä asiointia. Esitysluonnoksessa saa muutoin käsityksen nykytilan keskeisestä sääntelystä ja viranomaisten sähköisistä asiointipalveluista. Esitysluonnoksessa on kuvattu myös nykytilan keskeisiä haasteita, kuten viranomaisten paperipostin aiheuttamia kustannuksia.

Esitysluonnoksen mukaan Suomi.fi-viestien käyttäjiä on kesäkuun 2025 alkuun mennessä yhteensä 1,9 miljoonaa. Vuoden 2025 loppuun mennessä Suomi.fi-viestien käyttäjiä voisi arvion mukaan olla parhaimmillaan 2,5 miljoonaa. **Arviointineuvosto katsoo**, että esityksessä tulee kuvata, mikä tulisi muutoksen jälkeen olemaan arvioitu maksimi potentiaalinen käyttäjämäärä. Lukeutuvatko laskentatapaan myös sellaiset käyttäjät, joille aukeaa viestinvälityspalvelutili, mutta he sulkevat sen pian käyttöönoton jälkeen?

Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä, että esitysluonnoksessa on kuvattu myös ehdotuksen riskejä.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on käsitelty ja arvioitu riittävästi erilaisia vaihtoehtoja.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on informatiivinen kuvaus muiden maiden lainsäädännöstä ja muualla käytössä olevista keinoista sekä kokemuksista. Kuvauksessa olisi hyvä tuoda paremmin esille yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta koskevia näkökohtia muista vertailumaista, jos niitä on saatavilla.

2.2 Taloudelliset vaikutukset

Esitysluonnoksen mukaan koko julkiselle hallinnolle tavoitellut säästöt ovat yhteensä noin 40 miljoonaa euroa vuodessa. **Arviointineuvosto katsoo**, että esityksessä tulee tarkentaa, miten 40 miljoonan euron säästö vuodessa on arvoitu ja mistä tarkalleen säästö koostuisi.

Esitysluonnoksessa on esitetty määrällisiä arvioita, jolloin ehdotuksen vaikutusten suuruusluokasta saa käsityksen, vaikkakin vaikutuksiin liittyy epävarmuuksia. **Arviointineuvosto katsoo**, että taloudelliset vaikutukset on hyvä esittää vielä kootusti esimerkiksi taulukossa. Tämä auttaisi lukijaa hahmottamaan paremmin vaikutusten mittaluokkaa.

Esitysluonnoksen mukaan esityksessä ei ehdoteta sähköiseen asiointiin liittyviä uusia velvollisuuksia julkisen hallinnon organisaatioille, mutta kyse on käytännön tasolla potentiaalisesti merkittävästä muutoksesta. **Arviointineuvosto katsoo**, että esityksessä tulee esittää suuntaa antava arvio siitä, voiko ehdotus aiheuttaa kustannuksia valtion viranomaisten, hyvinvointialueiden ja kuntien tietojärjestelmien integraatioihin ja kehitykseen.

Esitysluonnoksessa on arvioitu vaikutuksia julkishallinnon säästöihin. **Arviointineuvosto katsoo**, että esitysluonnoksessa on tuotu esille taloudellisiin vaikutuksiin liittyviä epävarmuuksia. Esitysluonnoksen mukaan esimerkiksi mahdollisuus poiketa sähköisen asioinnin ensisijaisuudesta omasta pyynnöstä tekee toteutuvien säästöjen arvioinnista vaikeasti ennakoitavaa.

Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä, että esitysluonnoksessa on tunnistettu yritykset, joihin ehdotus vaikuttaa ja tuotu esille haitallisia vaikutuksia yrityksille.

2.3 Ympäristövaikutukset

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on arvioitu ympäristövaikutuksia riittävästi. Myönteistä on se, että arvioinnissa on tuotu esille paperipostiin liittyvien haitallisten ympäristövaikutusten pienentyminen ja toisaalta myös digitalisaatioon liittyvät ympäristövaikutukset.

2.4 Muut ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksessä on kyse laajasta kokonaisuudesta, joka on merkityksellinen viranomaisten kanssa asioiville henkilöille. Esitysluonnosta on havainnollistettu muutaman kaaviokuvan avulla, mutta esitysluonnoksessa on paikoin vaikea hahmottaa muutoksen olennaisia vaikutuksia erilaisille ihmisryhmille. **Arviointineuvosto katsoo**, että esitysluonnoksen vaikutusarviot jäävät osin jäsentymättömiksi ja hajanaisiksi kokonaisuuksiksi.

Arviointineuvosto katsoo, että esimerkiksi vaikutuksia erilaisille ihmisryhmille, kuten alempien digikyvykkyyksien henkilöille ja syrjäytymisvaarassa oleville henkilöille tulee kuvata konkreettisemmin. Esityksessä tulee tarkentaa esimerkiksi oikeusturvavaikutusten ja niiden ehkäisyn käsittelytapaa sekä riskien ehkäisemistä yleisellä tiedottamisella. Esitysluonnoksesta ei selviä, mitä esimerkiksi henkilökohtaisella informoinnilla lakiesityksestä aiheutuvista muutoksista tarkoitetaan.

Esitysluonnoksessa on arvioitu vaikutuksia perus- ja ihmisoikeuksiin, kuten vaikutuksia yhdenvertaisuuteen, oikeusturvaan ja kielellisiin oikeuksiin. **Arviointineuvosto tuo esille**, että yhdenvertaisuusvaikutusten arvioissa tulee ottaa huomioon paremmin, mitä riskejä ehdotukseen liittyy erilaisten ihmisten kannalta, jos esimerkiksi sähköisen tiedoksiannon peruuttaminen ei onnistukaan tai henkilö ei ymmärrä Suomi.fi-tunnistustapahtuman laajempia vaikutuksia. Esimerkiksi ikääntyneiden asemaa tulee tarkastella esityksessä tarkemmin. Lisäksi yhdenvertaisuusarvioinnissa tulee ottaa huomioon myös saavutettavuus.

Arviointineuvosto tuo esille, että säännöskohtaisista perusteluista ja vaikutusarvioista ei käy ilmi, miten toimitaan, jos sujuvasti sähköistä asiointia käyttävä henkilö sairastuu tai vammautuu siten, että henkilö ei jatkossa ole toimintakykyinen käyttämään vahvaa tunnistautumista ja sähköisiä asiointipalveluja. Esitysluonnoksesta ei myös selviä, mitä vaikutuksia ehdotuksella on vankeusrangaistusta suorittavalle henkilölle, jonka pääsyä älylaitteille on voitu rajoittaa. Mitä riskejä ehdotus voi aiheuttaa tällöin esimerkiksi henkilön oikeusturvalla?

Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä, että esitysluonnoksessa on arvioitu vaikutuksia alaikäisiin.

Arviointineuvosto katsoo, että vaikutuksia viranomaisten toimintaan ja tiedonhallintaan on arvioitu. Esitysluonnoksen mukaan muutosten vaikutus viranomaisten tiedonhallintaan on lähinnä teknislousteista ja nykytilaa tarkentavaa. Kuitenkin esityksen perusteella jää käsitys, että vaikutukset voivat olla tätä laajempia.

3. Lainsäädännön arviointineuvoston lausuma

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto on annettu sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevasta hallituksen esityksestä (hankenumero: VM085:00/2024), jonka valtiovarainministeriö toimitti arviointineuvoston käyttöön sähköpostitse 13.6.2025. Lausunto on julkinen.

Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa tyydyttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että esitysluonnosta korjataan neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

Helsingissä 1. heinäkuuta 2025

Eeva-Liisa Inkeroinen

Lainsäädännön arviointineuvoston puheenjohtaja

Annika Collin

Johtava asiantuntija, lainsäädännön arviointineuvoston sihteeri

Yhteystiedot:

Valtioneuvoston kanslia
PL 23, 00023 Valtioneuvosto
vnk.fi
p. 0295 16001

Liite 1 Arviointineuvoston käyttämät standardilausumat

5. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää kiitettävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvostolla on vain vähäisiä lisäsehdotuksia hallituksen esitysluonnokseen.

4. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää hyvin lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvosto suosittelee, että hallituksen esitysluonnosta täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

3. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa tyydyttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että esitysluonnosta korjataan neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

2. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa välttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Hallituksen esitysluonnoksessa on olennaisia puutteita ja esitysluonnosta tulee korjata neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

1. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnoksen puutteet ovat niin merkittäviä, ettei esitysluonnos täytä lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimuksia. Hallituksen esitysluonnoksen pohjalta ei pysty muodostamaan riittävää ja perusteltua käsitystä esityksestä, eikä sen taloudellisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista. Ilman puutteellisuuden korjaamista on vakavasti harkittava, voiko hallituksen esityksen antaa eduskunnan käsiteltäväksi.*

* Viimeinen virke jätetään pois niissä tilanteissa, kun esitystä ei käytännössä voida vetää pois.